

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 48. De Ecclesiis ædificandis vel reparandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

causâ & absque potu. Et dicendum, licitam esse ex consuetudine, quæ in jejunijs magnam vim obtinet. Huius autem quantitas est, quam pro diversitate locorum & personarum consuetudo recepta tenet: nec enim eadem omnibus ob regionum & personarum diversitatem præscribi potest. Non licet tamen hanc collationem culam sumere mane aut meridie, cætera in vespere dilata, nisi subsit aliqua iusta causa: v. g. si iter aliquod sit suscipiendum, negotium peragendum, aut debilitas moram non patiatur.

5. Tertio denique consistit observatio jejunii in certa refectiois hora, quæ hodie ex consuetudine passim recepta est circa meridiem: non quidem quasi tunc necesse sit cibum sumere, cum postquam, & quidem cum majori merito abstinere toto die; sed quia non liceat ante illam horam notabili tempore cibum sumere. Quamquam probabilius sit, talem anticipationem, seposito contemptu, tantum veniale esse peccatum, *juxta* Innoc. Joann. Andr. Ancharan in c. 1. h. t. quia non violatur substantia jejunii, quæ consistit dumtaxat in abstinentia ciborum vitiorum & secundæ refectiois, sed solum circumstantia quædam accidentalis, quæ manente substantia jejunii, variari potest, & successu temporis magnam varietatem in Ecclesia habuit. Vide Covar. lib. 4. Var. resol. c. 20. ubi doctissime de jejuniis quæ Ecclesia Catholica Christianis indixit, ordinatione & origine tractat.

TITULUS XLVII.

De purificatione post partum.

1. Lege Moysaica mulier post partum purificationem debuit.
2. Hodie id consilium est, non præceptum.

Quemadmodum jejunia ob devotionem & venerationem Sanctorum inducta fuerunt; ita & purificatio post partum inducta fuit ob reverentiam Ecclesiarum, * 1. Et quidem lege Moysaica mulier post partum

immunda habebatur; ideoque si masculum enixa esset, arebatur à templo triginta tribus diebus, si puellam, sexaginta sex, *Levit. 12. can. 1. Dist. 5.*

2. Cæterum lex illa Moysaica, quippe ceremonialis, per mortem Christi sive legem Evangelij abrogata fuit: & ideo hodie statim à partu mulier ætura gratias ingredi Ecclesiam potest, si voluerit; ac pœna, quam in partu patitur, vertatur illi in culpam, quasi in partu peccaret, *c. unico h. t. can. Si mulier Dist. 5.* Si tamen ex veneratione voluerit aliquid abstinere ab Ecclesia, devotio ejus non est improbanda, *d. e. unico.* Bonarum quippe mentium est, ibi culpas suas agnoscere, ubi culpa non est, quia sæpè sine culpa agitur, quod venit ex culpa, ut ait D. Augustinus. Unde etiam cum elurimus, sine culpa comedimus, quia ex culpa primi hominis factum est, ut iuriremus, *can. ult. d. Dist. 5.*

TITULUS XLVIII.

De Ecclesijs ædificandis vel reparandis.

§. I. De ædificandis Ecclesijs.

1. Ecclesia nomine quid hic veniat.
2. In Oratorijs præsentia Missam celebrare non licet.
3. Ecclesia de novo ædigi non debent sine auctoritate Pont. vel Episc.
4. Et nisi eis dos competens adferretur.
5. Ecclesia nova ædificatione noceri non debet vicinis ædibus.
6. Ne præjudicium inferri antiquæ Ecclesie.
7. Leprosi permittitur Ecclesiam propriam habere.
8. Item Episcopo Ecclesiam novam congruè ex rebus Ecclesie sue.
9. Episcopatus de novo institui possunt.

Præcedentibus Titulis actum est de Ecclesiarum sive templorum consecratione, earumque & Sanctorum veneratione: non

non abs re fuerit, si aliquid etiam dicamus de ædificandis & reparandis Ecclesijs. Nam & hæc cura ad Clericorum officium refertur, si vel loca quædam careant Ecclesijs de novo ædificandis, vel si eæ corruant, ut reparari debeant.

1. Ecclesiæ nomen Græcum est, & generale, significans quamlibet congregationem & conventum: itæm collectionem Christi fidelium, eamque unam sub uno capite, Catholicam seu universalem. Sumitur verò hic Ecclesia materialiter pro æde publica, divino cultui exercendo ac præcipue sacrificio Missæ auctoritate Episcopi deputata: vocaturque etiam Templum & Basilica, id est domus Regia, Weymsh. in *Analysi* 6. *Ad audientiam* 3. h. 1. n. 1. & 2. Nam sicuti non alij, quàm Deo sacriati Sacerdotes, possunt Missas cantare, sacrificium super altare offerre: sic nec in alijs, quam divino cultui mancipatis locis Missas cantare aut sacrificia offerre licet; nisi quis super hoc speciali privilegio munitus sit, aut summa coegerit necessitas, *can. Sicut de consecrat. Distinct. 1.* veluti si Ecclesia sit combusta: quo casu, donec restauraretur, in Capellis cum tabula consecrata celebrare interdum permittitur, *can. Concedimus ord. Distinct.*

2. Hinc licet permittum cuiuslibet sit domi suæ habere oratorium, orationis causa, *can. Vnicuique 33. end. Distinct.* dummodo in eo campana publicè exposita non pulsetur, *c. Patentibus 10. inf. De privilegijs*: non tamen ad sacrificium Missæ prælegendum; nisi sit oratorium ad divinum tantummodo cultum d. d. catur, & ab Ordinario designatum, ab eod. inque visitetur. *Conc. Trid. Sess. 22. in Decreto De observandis & observandis in celebratione Missæ §. Neminem.* Alias si quis in Oratorijs, intra privatos patietes constitutis, absque consensu Episcopi celebrare præsumpserit, deponendus erit, *can. Clericos & similibus d. Distinct. 11.*

3. Nemini autem liberum est Ecclesiam de novo ædificare; in locis quidem exemptis citra auctoritatem Papæ, *can. Auctoritate de privileg. in 6. in locis vero Episcopo seu Ordinarij jurisdictioni subjectis absque auctoritate ipsius Episcopi, qui in loco existendæ Ecclesiæ vel per se vel per alium, crucem figat, atrium publicè designet, lapidemque primarium ponat: ab eo, qui ædificare intendit, prius consti-*

tuta dote pro luminaribus & ministris Ecclesiæ atque oneribus Episcopalibus persolvendis, *can. Nemo Ecclesiam d. Distinct. 1. Novel. 67. Vi nullus adificet &c. Tholosan. Partit. Juris Can. lib. 1. tit. 4. cap. 5.* Quamvis sufficiat, si post constructam Ecclesiam etiam tacite consentiat Episcopus. Quod si Episcopus sine iusta causa consentire nolis, aut primarium lapidem ponere vel positionem ejus alteri delegare, compellendus erit auctoritate Superioris, *c. Nullus 17 sup. De jure patronatus, Pias. 1. p. cap. 2. art. 4. in princ.* Si præter consensum Episcopi, quis Ecclesiam construxerit, nec alteri noceat, destrui quidem illa non debet, sed iacturam patietur juris patrono debiri, Ecclesiæque cum dote sua juribus Episcopalibus applicabitur.

4. Unicuique verò Ecclesiæ pro dote attribui debet mansus unus, liber ab omni servitute & onere temporali, id est prædium, quod sufficiat duobus bobus in anno ad laborandum, *c. 1. junctis Glos sup. De censib.* Sin omisâ dote Ecclesia extructa sit, nihilominus quæ extruxit dotis nomine rectè convenitur, *c. Cum factis 8. sup. De consecrat. Ecclesi.* aut in subsidium ad Episcopum consecratorem recurritur, *arg. cap. 2. sup. De præbendis, Pias. d. locum. 3.*

5. Prospicere etiam oportet Episcopum diligenter, ut quisquis d. siderat ædificare Ecclesiam, id faciat pietatis intuitu, non quæstus cupiditate, *can. Si quis basilicam d. Distinct. 1.* Se ne vicinis ædibus noceatur, puta luminibus earum officiendo, aut non legitimum spatium relinquendo: nam licet religionis favor sit summus, tamen ad justitiæ romanæ revocari debet, ideoque novi operis innovatione factâ ex vicinis ædibus sive jure sive injuria id quod extractum fuerit, diruendum est, *c. 1. & 2. inf. De novi operis nuntiatis.*

6. Viderendum etiam, ne ædificetur de novo Ecclesia, etiam Parochialis, in præjudicium antiquæ, *can. Quicumque 4. 4. xvi. q. 1.* nisi fortè ex iusta causa, juxta arbitrium Episcopi, veluti si Ecclesia parochialis ita creverit, ut una omnibus non sufficiat, vel ob nimiam distantiam aliquorum parochianorum qui sine mag. o. incommodo & difficultate Ecclesiam audire non possint, *c. Ad audientiam 3. h. 1.* aut si tam frequens sit populus, ut pluribus egeat orato-

oratorij & pastoribus, *cap. ult. h. t.* tum enim auctoritate Episcopi nova Ecclesia extrui potest etiam invito Reſtore: imò & portio competens ex proventibus Ecclesie antiquae, si ea abunde arbitrio ejusdem Episcopi assignari novae, *d. e. ult. Ad audientiam versic. quia igitur.* Conc. Trid. *Sess. 2. cap. 4. De reformat.* non obstante juramento, quod Episcopus antiquae Ecclesie praestiterit de rebus ejus non alienandis, *d. e. ult.* si utique non ad sit modis dotandi aliunde, & id fiat sine praesudicio possidentis, ut declaravit Sacra Congregatio, teste Piaſec. *d. loco num. 2.* Vide Riccium *Decis. 554.* Imò si necessitas fuerit, potest Episcopus compellere populum ad subministranda novo Parocho ea, quae sufficient ad ejus sustentationem, Concil. Trid. *d. e. 4.* Ubi etiam statuit, quod Episcopus in humiliori procedere possit tanquam Sedis Apostolicae delegatus. Hoc tamen casu antiqua Ecclesia acquirit ipsa patronatus in novam, & ejus matrix dicitur *d. cap. Ad audientiam*, eique à nova honor exhibendus est: pars verò populi, quae novae Ecclesiae supponitur, à jure prioris absolvitur, *can. Praecipimus xvi. q. 1.* Ceterum congruenter jam d. de Ecclesijs novis edificandis statuit Concil. Trid. *Sess. 25. cap. 3. De Regularib.* ne de cetero ulla Monasteria ac domus tam virorum, quam mulierum, & mendicantium, sine Episcopi, in cujus dioecesi erigenda sunt, prius obtenta licentia erigantur, quae de re vide Zyp. *De iure vot. novo lib. 3. Tit. De Regularib. n. 35.* ubi etiam notat Carolum V. anno 1520. 29. *Ordin. edixisse*, ne in Brabantia novae Ecclesiae aut Capellae edificentur, sub praesertim aedificatori infligenda & demolitionis, *juxta c. 1. inf. De operis nuntiat.* quodque, uti non oportet novos Ordines sine Pontificis auctoritate institui, ita Confraternitates & Collegia censentur illicita, quae non sunt à Superioribus approbata, ex Charonda *lib. 12. Resp. 64.*

Leprosi verò sub communi vita simul congregari permitti debet propriam habere Ecclesiam cum comiterio & presbytero, sine praesudicio tamen antiquarum parochiarum, *c. 2. h. t. §. 8.* Episcopo quoque pro sepultura propria Ecclesiam aedificare aut Monasterium construere, atque ex rebus Ecclesiae, cui praesidet, dotare licet, hoc tamen discrimine, ut, si Monasterium construat, non nisi quinquage-

simam partem, si verò aliam Ecclesiam, non monasticis formandam regulis, sed ob aliam causam, non nisi centesimam partem census Ecclesiae, cui praesidet, conferre debeat, *c. pen. sup. De donationibus.*

Porro obtinuit consuetudo ab antiquo recepta, ut versus orientem Ecclesiae edificentur; de qua consuetudine testatur Clemens *lib. 2. Apostolic. Constitut. cap. 61.* Piaſec. *d. loco num. 3.*

Quaeque de novis parochialibus Ecclesijs extruendis ex necessitate & gravi causa, etiam absque Reſtoris consensu, jam diximus obtinent quoque in Episcopatibus, ex simili necessitate & gravi causa de novo instituendis, *arg. c. Sicut univ. inf. De excessib. Praelator.* & ex Bernardo *Epist. 131.* docet Zyp. *h. t. n. 14.* subjungens, summo Reipubl. ac Religionis bono, ad instantiam Regis Philippi II. Pium IV. Pont. 4. Idus Maij 1559. crevisse novos Episcopatus in Belgio, & eorum districtus in dioeceses erigendas se parasse ab Episcopatibus, Leodiensib., Ultrajectensib., & Cameracensib., aliisque, erectis Sedibus Episcopalibus Cameracensib. & Ultrajectensib., ac Collegiata Ecclesia Mechliniensib., in Archiepiscopales. Addebat Archiepiscopum Mechliniensem, licet Belgij Primas non sit, tamen inter ceteros esse primum, & in caesquis Rudolphi Imp. Mechliniensib. Cameracensem cessisse, vindicias ei addicente Serenissimo Principe nostro Alberto.

§. II. De reparandis Ecclesijs,

1. Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis suis, qui damnam intulit.
2. Tenentur ad reparationem alii ex consuetudine, alii ex conventionibus.
3. Hiis essantibus, ex fabrica reparari Ecclesia debent.

1. AD Ecclesiarum reparationem tenentur in primis, quicumque sua culpa damnum intulerint, tam Jure divino & naturali, quam positivo, sive civili sive Canonico: adeo ut Ecclesia, ex aequitate juris Canonici, in bonis eorum tacitam habeat hypothecam, & quidem potiorem tacita hypotheca mulieris, quam ea habet pro dote in bonis mariti, atque etiam hñci. Sic & Praelatus vel Magistratus.

ex cuius negligentia damnum accedit, tenetur.
2. Secundo, tenentur ii, ad quos consuetudo legitime introducta (nisi laici sint) hoc onus transfudit: cuius probatio, cum in facto consistat, alleganti incumbit: qua de re vide Zyp. h. t. n. 12.

Tertio tenentur, quibus ex specialibus locorum statutis & conventionibus huiusmodi reparatio incumbit: qualia statuta & conventiones particulares plurimae sunt in his regionibus.

Quarto, cessantibus statutis & consuetudine, reparatio Ecclesiae fieri debet ex ea portione, quae à jure vel consuetudine ad fabricam deputata est. Quod si vero vel nulla sit à jure aut consuetudine assignata portio huiusmodi, vel ea non sufficiat ad reparationem, interpellandus est Praelatus, qui decimas percipit, quia non est ferendus, qui lucrum amplectitur, & onus ei annexum contemnit. Et si vero decimae Feudales in manu laica jam ante Concil. Lateran. existentes, sint immunes ab onere reparandarum Ecclesiarum & alendorum Parochiarum, quasi Feudi propriam naturam habeant, prout declarat Decisio Hollandica 16 non tamen illae, quae dominum aliquem Ecclesiasticum agnoscunt, prout tradit Zyp. *Tr. de feudis n. 3.* ubi refert sententiam ea de re in Concilio Brabantiae latam. Quamquam secus videatur, si Ecclesiasticus decimas percipiat, quae non per se reversae sint ad Ecclesiam, sed in consequentiam bonorum laicorum, quae possidet, quorum aut sunt pars, aut ab eis dependent, & quorum proinde naturam sortiuntur & accessorie sequuntur, ut post Molin. notat. Zyp. h. t. n. 13.

Quinto, praedictis non sufficientibus, Episcopus, Canonici, ceterique Clerici omnes in eadem Ecclesia beneficiati, pro rata suorum beneficiorum & fructuum, conferre debent, de dicto eo, quod ad victum & vestitum decemum est necessarium, c. 1. c. De his 4. hoc. tit. can. Si Monachus xv. q. 2. can. Decernimus x. q. 2. Capella Tholosan. Decis. 499. facit. l. Si quis à liberis §. de alimentis D. de alondu liberis. Sic enim nec privata debita aliter solvere tenetur Clericus quam ne egeat; ideoque nec cedit foro, nec incarcerationi, c. Odoardus sup. De solutionib.

Sexto, si ne ista quidem sufficiant eundem est ad populum, qui ibi Sacramenta percipit, nulla habita differentia inter nobiles & ignobiles, etiamsi commode Ecclesiae renuntiare vel-

lent: nec enim est in potestate parochiano- rum, cui Ecclesiae subsint & ubi Sacramenta percipiant ac divinis intersint, cap. 2. sup. De Parochiis.

Septimo, praedictis adhuc non sufficientibus, potest episcopus fructus ac proventus Capellarum, sub ipsa Ecclesia existentium, ad eius refectionem deputare Capellanis, unde honestè vivant, reservata congrua & competentis portione. Vide Conc. Trid. Sess. 1. cap. 7 & declarat. Congregationis Conc. quam refert Zerola p. 1. v. Visitatio dub. 9. incip. Si populus nolit.

Potest etiam eo casu Episcopus, quae pro male partis incertis accipit à testatore aliquo, in reparationem Ecclesiae convertere. Eodemque modo potest concubinos condemnare ad aliquam summam pro reparatione Ecclesiae. Videatur Conc. Trid. Sess. 25. c. 14. Weym. in *Analysi. Ad audientiam num. 21. & seqq.* Haec omnia verò latius deducit & probat Pet. Pechius *Tract. de reparandis Ecclesiis*, ubi alias quaestiones movet & discutit.

TITULUS XLIX.

De immunitate Ecclesiarum, coemeterii, & rerum ad eas pertinentium.

1. Immunitas alia est Personarum, alia Locorum, alia Bonorum.
2. Personalis immunitas in quibus consistat.
3. In quibus consistat exemptio localis.
4. 5. Confugientes ad Ecclesiam quatenus iura azyli gaudeant.

Post tractatum de Ecclesiis, qua edificandis qua reparandis, sequitur recto ordine de immunitate tam ipsarum Ecclesiarum, quam coemeteriorum, & aliarum rerum ad eas spectantium, praesertim cum illa saepe à laicis, tanquam Ecclesiasticis plurimum infensa, violetur: cuius proinde tuitio vel maxime ad officium Clericorum spectat.